

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СТАНДАРТІВ БАЗЕЛЮ II

У статті висвітлено основні проблеми впровадження Базелю II в Україні, розроблено пропозиції щодо управління капіталом і банківськими ризиками. Обґрунтовано використання моделей розрахунку ризику, визначено основні етапи та завдання впровадження нової Угоди про капітал.

The article describes main problems of Basel II implementation in Ukraine, it develops the approaches to capital management and measurement of banking risks. Application of risk estimation models was grounded, and it was also described periods and objects of New Capital Accord.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Практика діяльності банківських систем більшості країн світу ґрунтується на використанні міжнародних стандартів регулювання і нагляду за банківським бізнесом, відомих як Базельські угоди про капітал.

З 1988 по 2004 рр. національні банківські системи були зорієнтовані на вимоги Базелю I. Однак складність функціонування банківських систем, посилення їх ролі в структурі глобалізованої економіки, наявність значних ризиків зумовили банківську спільноту до розробки нових принципів та підходів, які були названі – нові Угоди про капітал, або Базель II [1, с.3-9; 2, с.115-141; 3; 4; 5, с.37-48].

У червні 2004 р. Базельський комітет з банківського нагляду опублікував “Міжнародні Стандарти зближення вимірювання та адекватності капіталу: переглянутий порядок”, відомі серед практиків як Базель II. Основою цих стандартів є впровадження трьох принципів (опор, стовпів) ефективного регулювання капіталу, а саме:

- 1) мінімальні вимоги до рівня капіталу;
- 2) наглядовий аналіз;
- 3) ринкова дисципліна [3].

Переважна більшість наглядових органів і центральних банків, у тому числі й Національний банк України, визнали необхідність і доцільність запровадження вимог Базелю II у своїх країнах. Однак, як засвідчила практика, у зв'язку з необхідністю посилення управління ризиками ліквідності, особливо в умовах фінансової кризи, ця проблематика набуває нової ваги та актуальності [1; с. 3-9; с. 58-64; 2, с. 115-117].

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Останнім часом питання запровадження Базелю II у вітчизняній науковій літературі висвітлюється достатньо широко. Серед науковців і практиків, які досліджують ці проблеми перш за все необхідно назвати таких, як: Л.Н. Бердій, О.Д. Вовчак, Н.В. Іваненко, Р.А. Гриценко, В.О. Зінченко, В.Л. Кротюк, О.І. Кіреєву, Л.В. Кузнецову, І.О. Лютий, В.І. Міщенко, П.М. Сенищ, В.С. Стельмах, А.В. Шаповалов та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, не дивлячись на значний доробок науковців і практиків у вирішенні проблем запровадження в Україні Базелю II, ще ціла низка питань щодо вдосконалення управління капіталом, ризиками та поліпшення ринкової дисципліни залишається невирішеною. Актуальність запровадження Базелю II в практику вітчизняних банків вимагає розробки та подальшого вдосконалення методологічних засад і практичних підходів щодо управління капіталом і ризиком банків, у тому числі й на основі економічного капіталу. Особливої актуальності вони набувають у зв'язку з розгортанням світової фінансової кризи, яка відбилася й на банківській системі України.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення проблем запровадження Базелю II в Україні з врахуванням наслідків світової фінансової кризи, визначення основних умов, які

б забезпечували реалізацію системи раннього попередження криз, а також удосконалення організаційно-методичних та практичних засад та розробка конкретних пропозицій щодо практичного запровадження вимог Базелю II в діяльності українських банків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною умовою використання вимог Базелю II в практиці вітчизняних банків є вдосконалення управління ризиками шляхом підвищення рівня чутливості до них, гнучкості регулювання капіталу, поліпшення ризик-менеджменту та запровадження ділових інновацій у банківських установах з метою покращення методів вимірювання та розробки надійних системи управління ризиками та підвищення міжнародної конкурентоспроможності банківської системи.

На переконання практиків, упровадження Базелю II стимулюватиме розвиток технологій банківського нагляду, підвищення ефективності ринкової дисципліни та рівня безпеки міжнародної банківської системи. З огляду на ці обставини, Базельський комітет з банківського нагляду активно сприяє впровадженню Базелю II, унаслідок чого вже майже 100 країн світу, серед яких є й Україна, чітко визначили свої наміри щодо його запровадження. Так, Департамент банківського нагляду Національного банку України оголосив свої наміри щодо переведення вітчизняних банківських установ з 2016 р. на стандарти Базелю II [2, с.120-131].

Відповідно до переглянутого порядку міжнародних Стандартів зближення вимірювання та адекватності капіталу рекомендації з упровадження нової базельської угоди банківським сектором України повинні бути сформульовані з урахуванням поступового та поетапного запровадження Базелю II, а також підвищення ефективності регулювання капіталу з метою створення підґрунтя для стабільності розвитку банківської системи.

На нашу думку, стратегічне значення впровадження Базелю II в цілому для світової банківської системи полягає в наступному.

1. Базель II забезпечує банківські установи необхідним інструментарієм та надає їм поштовх до поліпшення управління ризиками. Просунуті підходи Базелю II надають банкам пряму допомогу в оновленні методик вимірювання ризику, створенні належного організаційного механізму та раціоналізації процедур управління ризиками. Окрім того, побудова банками надійних систем ризик-менеджменту відповідно до вимог Базелю II може бути корисною для розкриття інформації і забезпечення більш високого рівня прозорості банківської діяльності, а також проведення динамічного моніторингу кредитних ризиків.

2. Впровадження Базелю II є винятково важливим чинником забезпечення високого рівня конкурентоспроможності банків на світових фінансових ринках. Завдяки вступу України до СОТ іноземні банки мають можливість конкурувати з вітчизняними практично у всіх сферах фінансового ринку, а тому надзвичайно актуально постає питання про створення для них однакових умов ведення банківського бізнесу. У довгостроковій та середньостроковій перспективі великі вітчизняні банки будуть також виходити з проектами на міжнародний фінансовий ринок, де вони будуть наражатися на більш високий рівень конкуренції та, відповідно, більш високі ризики.

3. Завдяки вдосконаленню управління ризиками, поліпшенню здатності банків до ідентифікації, моніторингу та контролю ризиків, покращенню взаємодії між банками та органами нагляду, а також забезпеченню прозорості банківської діяльності впровадження Базелю II сприяє суттєвому підвищенню ефективності банківського нагляду.

Практика засвідчила, що запровадження Базелю II є складним процесом, який потребує часу, певних фінансових ресурсів, а також значної кількості підготовлених фахівців як в наглядових органах, так і безпосередньо в банківських установах. Тому вважали б за необхідне зазначити, що цей процес повинен мати певну періодизацію і здійснюватися на основі певних принципів.

По-перше, у зв'язку з тим, що різні за розміром банки є об'єктом різних вимог до капіталу, залежно від розміру банку, його активів, складності бізнесу, рівня управління ризиками тощо, різними повинні бути вимоги як щодо термінів, так і до повноти запровадження Базелю II.

Деякі фахівці, наприклад, вважають, що малі і навіть частина середніх банків взагалі можуть не використовувати Базель II, замінивши його запровадженням з боку регуляторів належних механізмів регулювання капіталу, які відповідають масштабу та складності їх бізнесу, щоб таким чином зменшити витрати на дотримання вимог щодо регулювання капіталу. Однак великі системні банки, реалізуючи завдання свого довгострокового розвитку, з часом обов'язково повинні перейти на виконання вимог Базелю II у повному обсязі [1, с.3-9].

По-друге, впровадження Базелю II має здійснюватися з врахуванням розміру банку, специфічних особливостей національної банківської системи тощо. Враховуючи, що великі банки мають кращий рівень підготовленості в питаннях розробки внутрішніх рейтингових систем, моделей кількісного вимірювання ризику, а також організаційної структури для управління ризиками, вони, відповідно, будуть відрізнятися один від одного і в плані термінів запровадження вимог Базелю II. Тому потрібне не тільки поліпшення банками ризик-менеджменту та прийняття підходу до вимірювання капіталу з високою чутливістю до ризиків, але й перехід до Базелю II у різний період часу. Реалізація цього принципу повинна гарантувати, щоб банки повністю підготувалися для переходу до впровадження нових вимог, таким чином забезпечуючи ефективність прийняття Базелю II.

По-третє, виконання банками стандартів Базелю II повинно здійснюватися послідовно за кожним зі Стовпів. І перехід до запровадження вимог наступного Стовпа повинен відбуватися після повного виконання вимог попереднього, поступово, крок за кроком. Базель II визначає для банків різні умови у використанні підходу до вимірювання капіталу з високою чутливістю до ризику, що охоплює різні аспекти, зокрема такі, як детальна класифікація активів, кількісне вимірювання ризиків, організаційний порядок та процес політики для управління ризиками.

Очевидно, що курс на дотримання всіх стандартів є фундаментальним та довгостроковим, а тому банки на основі свого власного становища повинні розробити загальний план та в основному відповідати стандартам Базелю II за окремими фазами. Зазнаючи трьох основних видів ризику, а саме: кредитного, ринкового та операційного, великі банки повинні розробити моделі їх вимірювання.

Згідно з міжнародними підходами та відповідно до першого принципу нової Угоди про капітал всі банки, що є об'єктом різних вимог до регулятивного капіталу, класифікують за трьома категоріями [8,9]:

1. Банки, від яких вимагається прийняття Базелю II (група "банки Базелю II"). Це великі банки з операційними установами в інших країнах або регіонах та великою часткою міжнародних операцій. Перед запровадженням Базелю II такі банки повинні проаналізувати власні функції та відповідність практиці управління ризиками за різними параметрами і на основі такого аналізу визначити напрямки та заходи для постійного вдосконалення цього процесу. Банки повинні розробити комплексні проекти впровадження Базелю II, які забезпечать прийняття вимог щодо готовності до Базелю II.

Ураховуючи важливість впровадження Базелю II, банки повинні створити спеціальні робочі групи на чолі з вищими керівниками банку, до складу яких повинні входити спеціальні проектні підгрупи зі стандартизованими та одноманітними у застосуванні протоколами координації дій. Банк може запросити міжнародні консалтингові фірми для допомоги у плануванні впровадження Базелю II, розробці різних механізмів вимірювання ризиків та аналізу даних, які вимагаються для відповідності вимогам Базелю II.

2. Банки, які повинні забезпечити дотримання основних вимог Базелю II в обсязі, узгодженому з підрозділом регулювання і нагляду Національного банку України [9 с. 5-14].

3. Інші банки, які добровільно можуть виконувати вимоги Базелю II або ж будуть продовжувати дотримуватися наявних вимог щодо регулювання капіталу та управління ризиками. При цьому орган регулювання повинен переглядати вимоги щодо регулювання капіталу ("переглянуті вимоги до регулювання капіталу") шляхом розробки еталонів для відповідних стандартів у Базелі II для цієї групи банків.

Підходи до впровадження Базелю II, розроблені в новій Угоді і рекомендовані для практичного використання банківськими установами, можна класифікувати так:

1) підхід до вимірювання капіталу для кредитного ризику, який передбачає наступну послідовність дій:

– для розрахунку капіталу за кредитним ризиком банки повинні прийняти просунутий підхід на основі внутрішніх рейтингів (підхід “IRB”);

– банки, що приймають підхід IRB, повинні відповідати наглядовим вимогам та бути об’єктом схвалення з боку наглядових органів;

– регулятор дозволяє банкам приймати підхід IRB поетапно, однак при цьому коефіцієнт покриття активів банку має бути не нижчим 50% ніж (показник покриття активів визначається як відношення активів, зважених на ризик і розрахованих шляхом використання підходу IRB, до суми активів, зважених на ризик і розрахованих шляхом використання підходу IRB, і активів, зважених на ризики за іншими кредитними експозиціями, розрахованими відповідно до переглянутого регулювання капіталу [3; 5, с.37-48]. Плани застосування підходу IRB за послідовними етапами повинні бути узгоджені з регулятором з метою гарантування рівня коефіцієнта покриття активів на рівні 80% протягом трьох років;

– у випадку наявності експозиції кредитного ризику, яка не покривається підходом IRB, зважені на ризик активи повинні розраховуватися згідно з переглянутими вимогами до регулювання капіталу;

2) підхід до вимірювання капіталу для ринкового ризику повинен передбачати:

– банки повинні прийняти підхід внутрішньої моделі для розрахунку капіталу за ринковим ризиком. Якщо банк не виконує вимоги щодо використання підходу внутрішньої моделі у визначений термін, він може обрати варіант прийняття стандартизованого підходу, але одночасно розробити перехідну схему для застосування підходу внутрішньої моделі у відповідь на дотримання вимог протягом трьох років від часу запровадження Базелю II;

– протягом перехідного періоду банкам дозволяється розраховувати капітал за ринковим ризиком шляхом використання комбінації стандартизованого підходу та підходу на основі внутрішньої моделі. Однак, для визначення ринкового ризику необхідно використовувати тільки один підхід;

– банки, які не підлягають запровадженню підходу на основі внутрішньої моделі, повинні відповідати загальним наглядовим вимогам;

3) підхід до вимірювання капіталу для операційного ризику повинен базуватися на врахуванні реального стану банків та фактичного рівня їх операційного ризику. У зв’язку з тим, що донедавна в банківській практиці цьому виду ризиків приділялася недостатня увага, банки повинні проводити відповідну підготовчу роботу шляхом зміцнення управління операційним ризиком та накопичення відповідної інформації;

4) контроль адекватності капіталу (capital adequacy ratio, CAR), який повинен включати такі дії:

– банкам потрібно розробити надійні процедури для внутрішньої оцінки адекватного рівня капіталу, встановлювати внутрішні цільові орієнтири капіталізації та розробляти стратегії для підтримання міцності капіталу. Внутрішні процедури оцінки капіталу повинні включати такі п’ять аспектів, а саме: контроль з боку ради директорів та правління; належну оцінку капіталу; загальну оцінку ризику в цілому; систему моніторингу та звітності; аналіз внутрішнього контролю;

– капітал банків повинен покривати всі суттєві ризики, на які наражається банк. Окрім ризиків, визначених у Стовпі I, банкам слід також проводити обачливі оцінки принаймні трьох наступних видів ризику, включаючи, по-перше, визначені ризики, але не повністю покриті у Стовпі I, наприклад, ризик концентрації кредитів; по-друге, фактори, які не враховуються Стовпом I, такі як процентний ризик у балансі банку та ризик ліквідності; по-третє, зовнішнє середовище банків;

– з метою оцінки здатності банку до комплексного управління ризиками та

адекватністю капіталу орган регулювання повинен розробити та впровадити процедури наглядового аналізу для оцінки адекватності капіталу банку (CAR), перевірки належності процедур оцінки внутрішнього ризику та капіталу. На цій основі регулятор буде вживати адекватні наглядові заходи для стимулювання банків до покращення управління ризиками та стійкості до ризиків.

При цьому діяльність банківських установ повинна базуватися на дотриманні ринкової дисципліни, яка має передбачати наявність у банків належної та надійної політики розкриття інформації, включаючи методи розкриття та відповідні системи внутрішнього контролю для гарантування повноти і прийнятності розкриття інформації, а також можливості та бажання розкривати всю важливу інформацію, пов'язану із розрахунком адекватності капіталу CAR, що дозволить забезпечити надійні оцінки обачливості вимірювання капіталу [10; 11,с.26-47].

Грунтуючись на вивченні методичних підходів до запровадження Базелю II, до першочергових заходів його реалізації в Україні необхідно віднести:

- 1) підготовку наглядових правил стосовно впровадження Базелю II та розробку доповнень до існуючих вимог щодо регулювання капіталу;
- 2) проведення аналізу кількісного впливу (Quantitative Impact Study) впровадження вимог Базелю II на адекватність капіталу банків;
- 3) першочергове впровадження “банками групи Базелю II”;
- 4) забезпечення офіційного своєчасного звернення до регулятора з намірами про прийняття Базелю II;
- 5) визначення умов для банків, які будуть добровільно брати на себе зобов'язання щодо впровадження Базелю II після встановленого терміну шляхом проходження таких же процедур, які виконують “банки групи Базелю II”.

Як з методологічного, так і з методичного погляду впровадження Базелю II є достатньо складним і трудомістким процесом, орієнтованим на стратегічний розвиток банківського сектору. На наш погляд, основні заходи щодо впровадження вимог Базелю II повинні включати такі етапи.

1. Організацію підготовки до прийняття Базелю II. Підготовча робота вимагає значних ресурсів, а тому повинна бути високопрофесійною. Враховуючи це, рада директорів та правління кожного “банку групи Базелю II” повинні приділяти велике значення створенню власної робочої групи на чолі з вищим посадовцем банку (або призначити відповідальним спеціальний підрозділ), щоб розробити загальний комплексний план і координувати впровадження Базелю II у банку.

За аналіз та схвалення плану впровадження Базелю II і сутєвих питань, має відповідати Рада директорів, яка повинна регулярно заслуховувати звіти правління (вищих виконавчих посадовців) та контролювати хід підготовки. Правління (вищі керівники) повинні на високому рівні володіти проблемою, вміти особисто розробляти та впроваджувати детальні схеми, набувати досвіду практичної роботи з внутрішніх рейтингових систем, а також моделей вимірювання ризику, таким чином гарантуючи ефективність системи управління ризиками.

2. Забезпечення гнучкості планів впровадження. Прийняття підходу на основі внутрішнього рейтингу (IRB) для кредитного ризику та підходу на основі внутрішньої моделі для ринкового ризику вимагає від банків поліпшення методик вимірювання ризиків, раціоналізації процедур бізнес-процесів та зниження рівня ризику. Такі завдання є достатньо складними, потребують багато часу, а тому їх вирішення повинно базуватися на застосуванні фундаментального підходу. Кожен “банк групи Базелю II” повинен розробити власний план впровадження нових підходів відповідно до зазначених Настанов (Угоди про капітал).

3. Посилення наглядового аналізу. Органи регулювання і нагляду повинні покращувати механізми взаємодії з банками та надавати їм більше настанов і рекомендацій щодо підготовки. Після встановлення конкретному банку наглядового рейтингу Департамент банківського нагляду повинен враховувати позитивний вплив впровадження Базелю II на

корпоративне управління та управління ризиками з огляду на розробку і використання необхідних стимулів для таких банків.

4. Покращення комунікації та співпраці. Внаслідок складності впровадження Базелю II орган регулювання з одного боку повинен посилювати інформаційний обмін з банками, а з іншого, – спонукати банки до подальшої співпраці. Окрім того, з цією метою потрібен обмін інформацією з зарубіжними банками та органами нагляду для вивчення їх досвіду в запровадженні Базелю II. З цією метою Національний банк України організує навчальні курси та практикуми, запрошує банківських спеціалістів для вирішення типових технічних проблем. У свою чергу банки повинні запровадити ефективний механізм співпраці щодо обміну даними, розробки моделей та передачі технологій і докласти спільних зусиль для подолання бар'єрів у процесі впровадження. Окрім того, необхідне подальше підвищення рівня прозорості процесу розробки правил та настанов для банків щодо вдосконалення внутрішніх систем управління ризиками.

Грунтуючись на цих етапах, план впровадження Базелю II в системі Національного банку України повинен включати:

- а) графік переходу на нові принципи;
- б) розробку підходів до розрахунку капіталу для кредитного, ринкового, операційного ризиків і ризику ліквідності;
- в) підпроекти, які слід реалізувати та відповідний зміст проектів, цілі, терміни та пріоритети на кожній стадії (етапі) реалізації;
- г) ресурси, необхідні для підтримки даних проектів;
- д) відповідні організаційні структури або робочі групи.

Протягом 2008 – 2009 рр. Національним банком України було проведено значну підготовчу роботу, в ході якої реалізовано такі основні завдання:

1. Розроблено та обґрунтовано використання однорідних, достатньо повних і суворих стандартів інформації, відповідних інформаційних платформ обробки даних, а також політики щодо якості інформації відповідно до вимог Базелю II, що дозволяє гарантувати своєчасність, точність та повноту даних.

2. Розроблено методичні засади використання внутрішніх рейтингових систем і моделей вимірювання ризику. При цьому слід зазначити, що банки активно сприяли розробці внутрішніх рейтингових систем, які ґрунтуються на врахуванні стандартів і підходів, визначених Базелем II. Розроблено моделі для вимірювання кредитного та ринкового ризиків банківських портфелів активів.

На сьогоднішній день стоїть завдання щодо аналізу та випробування розроблених моделей вимірювання ризиків з метою поліпшення їх здатності до прогнозування і стабільності моделі. Крім того, великі банки вже активно використовують результати кількісного вимірювання ризиків у розробці своїх планів та стратегій, у процесі вимірювання та управління ризиковими експозиціями та вдосконалення систем звітності.

3. Визначено надійні та належні операційні процеси і процедури разом з організаційними системами, що дозволяють забезпечити незалежні, та однорідні результати внутрішніх рейтингів.

4. Суттєво посилено конструкцію систем управлінської інформації, які включають бази даних та розробку системи інформаційних технологій (ІТ), як того вимагає Базель II.

5. Удосконалено стандарти для внутрішніх систем управління ризиками щодо документації. Для вітчизняних банків визначено основні напрями зміцнення інформаційної бази щодо обліку процесів розробки та реалізації операційних процедур внутрішніх рейтингових систем і моделей вимірювання ризику.

6. Удосконалено системи підготовки, підвищення кваліфікації та підтримки спеціалістів у галузі вимірювання ризиків та банківського нагляду.

При цьому слід зазначити, що у зв'язку зі складністю як економічного, так і технічного змісту Базелю II вирішального значення набуває підготовка кадрів необхідної кваліфікації та участь широкого кола фахівців у розробці й використанні внутрішніх систем

управління ризиками.

Тому банки повинні з одного боку орієнтуватися на підготовку фахівців у спеціалізованих навчальних закладах за достатньо широким переліком спеціальностей, а з іншого – організувати власні системи достатньо гнучкого та адекватного навчання персоналу на різних рівнях, щоб задовольнити потребу практиків у кращому розумінні Базелю II та поширенні сфери застосування внутрішніх систем управління ризиками.

Висновки і перспективи подальших розробок. Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що на сьогоднішній день Національним банком України проведено значну роботу щодо інтеграції вітчизняної банківської системи в світовий фінансовий простір на основі використання міжнародно визнаних підходів нової Базельської Угоди про капітал, запровадження якої сприятиме підвищенню рівня стабільності функціонування банківського сектору України.

Необхідність запровадження Базелю II в практику вітчизняних банків вимагає розробки та подальшого вдосконалення методологічних засад і практичних підходів щодо управління капіталом і ризиком банків, у тому числі й на основі економічного капіталу, вдосконалення ризик-менеджменту та поліпшення ринкової дисципліни.

Література

1. Кротюк В., Міщенко В. Еволюція підходів до оцінки капіталу в Базельських угодах // Банківська справа. – 2005. – № 4. – С. 3–9.
2. Проблеми реформування банківської системи України в контексті європейської інтеграції: Інформаційно-аналітичні матеріали. – Випуск 8. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2007. – 266 с..
3. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework – June, 2004 // Dokument HTML. – <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>
4. Developments in National Supervisory Structures. – June, 2003. // Dokument HTML. – <http://www.ecb.int>.
5. Implementation of the new capital adequacy framework in non-Basel Committee member countries: Summary of responses to the 2006 follow-up Questionnaire on Basel II implementation. – Basel FSI // Occasional Paper. – 2006. – № 6. – P. 37-48.
6. Міщенко С.В. Сутність економічного капіталу та його роль у забезпеченні фінансової стійкості банку // Вісник НБУ. – 2008. – № 1. – С. 58-64.
7. Міжнародне наближення визначення капіталу. – Базель: 1988. – 25 с. // Dokument HTML. – http://www.bank.gov.ua/Bank_Supervision/Risks/01.pdf.
8. Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks – Basel Committee on Banking Supervision. – January, 1996. – Basel, BIS. – 54 p. // Dokument HTML. – <http://www.bis.org/publ/bcbs119>.
9. Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks. Basel Committee on Banking Supervision. Bank of International Settlements. – June, 2006. – 16 p.
10. Money, banking and investment funds. Revaluation of selected MFI balance sheet items. – ECB // Dokument HTML. – <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000149>.
11. Institutional arrangements for financial sector supervision. Results of the 2006 FSI Survey. // Occasional Paper. – 2007. – № 7. – 47 p.